

II. évfolyam | 51. szám | 2020. 12. 17. – 2021. 01. 06.

550 Ft | Éves előfizetőknek: 438 Ft
2,99 EUR | 11 RON | 279 DIN

mandiner

Itthon
érezem jól
magam

Év végi szám
120
oldalon!

**HOSSZÚ
KATINKA**

Az olimpiai bajnok úszó
tervekről, magyarságról
és az első otthoni
karácsonyról

EXKLUZÍV

**MATEUSZ
MORAWIECKI**

ÉVÉRTÉKELÉS

**DÖMÖTÖR CSABA
VS. TORDAI BENCE**

ERDŐ PÉTER

CSOÓRI CSALÁD

BAYER ZSOLT-NOVELLA

www.mandiner.hu

2020 – akár egy nagy háború

BORIS KÁLNOKY

A MATHIAS CORVINUS COLLEGIUM
MÉDIA ISKOLÁJÁNAK VEZETŐJE

A világválság 2020-ban számos változást gyorsított meg: Kína felemelkedését, az EU további integrációját, Törökország megerősödését – és egy olyan Amerikát, amelyben a republikánusoknak talán már nincs jövőjük.

A világtörténelem néha csak andalog, néha pedig radikálisan felgyorsul, és minden – a technika, a gazdaság, a politika, a társadalom – egy szempillantás alatt változik meg. A nagy háborúknak van ilyen turbóhatásuk. A koronavírus-járvány ezekhez hasonlóan képes a világot megváltoztatni. A 2020-as eddig a gyorsulás éve volt.

A járvány felerősíti azokat a változásokat, amelyek a járvány előtt kezdődtek, és most sokkal sebesebben bontakoznak ki. Ilyen Kína globális hatalommá emelkedése, az EU-tagállamok mélyülő integrációja, az életünk és a munkánk villámgyors digitalizációja. A home office, a decentralizált munkavégzés, a készpénzmentes fizetés, az online bevásárlás, az Amazonhoz, a Facebookhoz és a Google-hoz hasonló techóriások túlhatalma – ezek mind hosszabb ideje érlelődő folyamatok, de 2020 volt az az év, amelyben az átalakulási folyamatok új, döntő lendületet vettek.

Az első hónapokban úgy tűnt, hogy a járvány Kínát érinti a legerősebben – ahonnan elindult. A diktatúra eszköztárával azonban sikerült megbaboláznia a vírust, kísérleti oltóanyagot fejleszteni, és több millió kínait beoltani vele. Amíg a fejlett világ a második, sokkal masszívabb hullám hatásaitól szenved, a nyugati nemzetgazdaságok újabb károkat könyvelnek el, és mindenhol nő az államadósság, Kínát a második hullám egyáltalán nem érinti. A gazdasága ismét felpöröghet, és így még gyorsabban kiépítheti egyre dominánsabb pozícióját a világpiacon.

„A járvány felerősíti azokat a változásokat, amelyek korábban kezdődtek”

Amíg Kínában újra pénz áll a házhoz, Európa és az Egyesült Államok eladósodik, hogy a válság politikai és gazdasági következményeit enyhítse. Egy júliusi EU-csúcson a kormányfők először közös hitelfelvételre szánták el magukat, hogy a 750 milliárd eurós újjáépítési alapot (NGF) finanszírozzák. A politikusok ezt egyszeri intézkedésként adták el. De az Európai Parlament elnöke, David Sassoli és az Európai Központi Bank első embere, Christine Lagarde már most azt szeretné, hogy ebből állandó eszköz legyen. Ez valószínűleg az uniós költségvetés állandó kibővítését is jelentené. Az EU így végül hitelunióvá válna: a gazdagabb országok hosszú távra adnak kölcsön a szegényebbeknek. A covid-19 immáron

mellékes: mire az első NGF-pénzek valamikor jövőre folydogálni kezdenek, a járvány már le is csenghet.

Ha az EU több pénzt oszt szét, akkor a politikai súlya is megnő. 2020 volt az az év, amikor eldöntötte, hogy tovább szűkíti a tagállamok mozgásterét. Egy új „jogállamisági mechanizmus” pénzügyi eszközökkel büntetné azokat a tagállamokat, amelyekről az Európai Bizottság úgy gondolja, hogy nem biztosítják a bíróságok függetlenségét. Erről még folyik a vita – de ilyen vagy olyan formában biztos, hogy be fogják vezetni. A kormányfők – és ezáltal a tagállamok – alkotott Európai Tanácstól megvonják az „európai alapértékekkel” kapcsolatos kérdések döntési jogát, és átadják az Európai Bizottságnak. Ez legalábbis az első lépés ebbe az irányba. Korábban ilyen kérdésekben a

7-es cikk szerinti eljárást használták – ilyen most is folyamatban van Magyarországgal és Lengyelországgal szemben –, ahol az utolsó szó a kormányfőké volt. A lisszaboni szerződés 7-es cikke így lényegében jelentéktelenné vált – anélkül, hogy erről a tagállamok határoztak volna. Úgy nem is menne, hiszen ahhoz egyhangúságra volna szükség.

2020 volt az az év, amikor döntő kérdésekben kiüresítették a tagállamok elméleti vétőjogát. Az Európai Tanács NGF-fel – és az ahhoz csatolt új, hétéves költségvetési kerettel – kapcsolatos alapdöntéséhez ugyanis egyhangúságra volt szükség a júliusi brüsszeli csúcson. Ezt a jogállamiság témájában íródott szivacsözveggel érték el, aminek semmi jelentősége nem volt. Október elején ezt a szöveget a tagállamok állandó képviselői (Coreper) megváltoztatták. Így már csak minősített többség szükséges. Lényegében útjára indítottak egy olyan jogállamisági mechanizmust, amelyet Magyarország és Lengyelország megvétózott volna, ha a szöveg ilyen formában kerül a júliusi EU-csúcs színe elé.

Habár mindkét ország bejelentette, hogy vétőzni fog, technikailag nem blokkolhatja a mechanizmust, csak az egész háztartási csomagot. De ez nem ennyire egyszerű, még belpolitikailag sem. Az, hogy az EU fegyelmezni akarja a tagállamokat, sok magyarnak nem tetszik, de hogy egy halom pénzről kelljen lemondani, ahhoz még kevesebbeknek fülük a foga. A keményvonalasság melletti kitartás a végletekig tehát belpolitikailag is nehézzé válhat.

Ursula von der Leyen bizottsági elnök ebben a vitában szokatlanul kemény hangot ütött meg: Magyarországnak és Lengyelországnak, mint mondta, egyszerűen az Európai Unió Bíróságán kellene pert indítania, ha nem tetszik neki a helyzet. Ez az újfajta keménység a 2020-as év egy másik fejleményével is kapcsolatos. A választók a koronavírus-válságban újra visszatértek a fősodratú pártokhoz. Németországban például a hosszú ideje gyengélkedő Kereszténydemokrata Unió felszállóban van, az Alternatíva Németországért stagnál. Az EU-kritikus „nemzeti hullám” Európában, illetve az USA hasonló mozgalma is veszített a lendületéből 2020-ban. A tengerentúlon Donald Trump elveszítette a választást Joe Bidennel szemben, Lengyelországban a konzervatív Jog és Igazságosság jelöltjeként Andrzej Duda megnyerte ugyan a júliusi elnökválasztást, de jóval szűkebb előnnyel, mint eredetileg várták. Szlovákiának 2019 óta liberális elnöke van. Heinz-Christian Strache, Matteo Salvini, Donald Trump – a nemzeti konzervatív erős emberek

eltűntek a színpadról, az egyedüli kivétel Orbán Viktor, Magyarország miniszterelnöke.

Végso soron jelenleg nem fenyeget a nemzeti konzervatívok EU-elitek elleni „felkelésének” veszélye. Azok pedig kihasználják a helyzetet, és igyekeznek döntő előnyhöz juttatni európai integrációs projektjüket. Ehhez nyilvánvalóan el szeretnék érni a viseigrádi csoport szétverését, hiszen a közép-európaiak nem akarnak mélyebb integrációt. Az új jogállamisági mechanizmus – amelynek egyetlen politikai kritériuma az „igazságszolgáltatás függetlensége” – egyértelműen Lengyelország ellen irányul. Magyarországnak tehetnének engedményeket, ha kihátrálna Lengyelország mögül. Eddig összetartanak a nyomás alatt.

2020 szakítópróba a V4 számára: 2015 óta együttműködésük döntő hatalmi faktorrá vált Európában. Most

fog kiderülni, hogy ezt a befolyást nyomás alatt is képes-e megtartani.

Trump veresége Amerikában szintén történelmi vízválasztót jelenthet. Az új elnök, Joe Biden több migránst enged majd az országba, a már ott lévőknek pedig megköny-

nyíti az állampolgársághoz jutást. A latinók és a feketék elsősorban a demokratákra szavaznak. Lehet, hogy most létrejön a nem fehérek kritikus tömege, amely tartósan megváltoztathatja Amerika hatalmi szerkezetét és politikáját, méghozzá a republikánusok kárára.

2020 volt az az év is, amikor egy „új oszmán birodalom” minden eddiginél valóságosabbá vált. Törökországnak döntő része van abban, hogy Azerbajdzsán megnyerte az örmény enklavéért, Hegyi-Karabahért (Arcah) indított háborúját. Ankara korábban már a líbiai és a szíriai polgárháborúban is közszemlére tette katonai ütőképességét. Törökország határai ma már nem azok, amelyek a térképre vannak rajzolva: török csapatok állomásoznak Észak-Irakban, Líbiában, Szíriában. A következő cél is világos: Ankara mind erősebb nyomást gyakorol a demográfiailag és gazdaságilag is gyengélkedő Görögországra, ami a következő években egyre csak növekedni fog.

Ez hát az új világ, amely 2020-ban láthatóvá vált: az Európa határvidékein zajló konfliktusokban már nem az EU dönti el, hogy ki nyer és ki veszít – hanem Oroszország és Törökország. Kína uralja a világkereskedelmet, Amerika techóriásai a digitális gazdaságot. Az EU semmit sem dominál. Közép-Európa számára a játszma most arról szól, hogy képes-e megszilárdítani az utóbbi évek gazdasági és politikai sikereit. ■

A cikk a jogállamisági mechanizmusról szóló kompromisszum elfogadása előtt készült.

**„Idén az EU eldöntötte,
hogy tovább szűkíti a
tagállamok mozgásterét”**